

Pikku Sisukas – sijoitettujen lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa

Perhehoidon päivien työpaja 9.11.23

Pesäpuu ry
LASTENSUOJELUN KEHITTÄMISYHTEISÖ

1

SIJAISVANHEMPI: NO MITES MAIJULIN PÄIVÄ MENI?

MINÄ: IHAN KIVASTI, JUMPATTIIN JA LEIKITTIIN.

Uusia lapsia tulossa hoitoon

Loppuunpalanut päikkytāti

2

Mitä on otettava huomioon, kun sijoitettu lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa?

3

Pesäpuu ry

"Perhehoitajana voi olla joskus vaikeaa tulkita ja lukea lapsen pelkoja, kun ei voi tietää, mitä kaikkea lapsi on aiemmin kokenut ja nähnyt. Ja lapsen kokemien asioiden raskaus voi järkyttää aikuistakin."

Saaristo ja co. (2022) Elintärkeitä asioita ikkuna lasten kokemusten syvällisempään ymmärtämiseen, Pesäpuu ry

4

LAADUKAS VARHAISKASVATUS JA KOULU
OVAT TÄRKEITÄ SUOJAAVIA TEKIJÖITÄ!

Miksi sijoitetut lapset tarvitsevat Pikku Sisukasta?

- Haavoittavat lapsuuskokemukset
- Menetykset, muutokset ja jatkuvuuden puute
- Elämä kahden tai useamman perheen välillä, jatkuva ikävä
- Riski traumatisoitumiselle, kehitysviiveille, sairauksille
- Vaikeudet identiteetin muodostamisessa, vuorovaikutussuhteisiin asettumisessa ja tunnesäätelyssä
- Ilman suojaavia tekijöitä ja korjaavia kokemuksia riskikehitys aikuisuuteen asti kasvaa merkittävästi, tulee myös kalliiksi yhteiskunnalle (ACE-tutkimukset)

5

Pikku Sisukas –koulutusprosessi

Koulutus toteutetaan verkossa sähköisellä Howspace- oppimisolustalla ja se sisältää videokilppejä, luentoja ja osallistavia harjoituksia. Osallistumisesta saa todistuksen.

6

Pikku Sisukas

1. pv

Sijoitetun lapsen kokemusmaailma

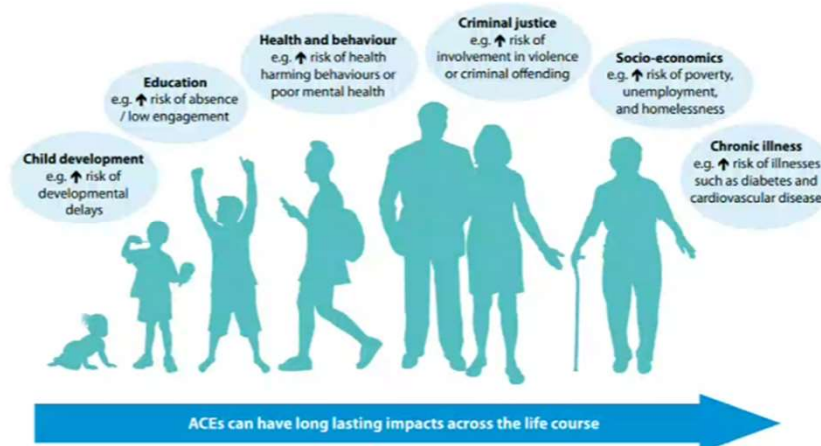
- Haavoittavat lapsuuskokemukset ja traumatisoitumisen vaikutus kehitykseen
- Varhainen vuorovaikutus ja kiintymystyyli
- Lapsen kehityksen palapeli
- Suojaavat tekijät ja resilienssi
- Oman kiintymystyylin tarkastelu

7

Haitalliset lapsuuskokemukset ovat riski terveydelle ja hyvinvoinnille

Figure 4.1: The impacts of ACEs across the life course

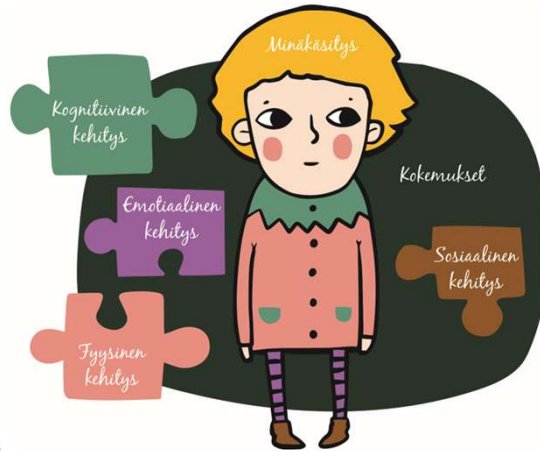

WHO ACEs - State of the Art 2023

8

Sijoitetun lapsen kehityksen palapeli

- Lapsuuden haavoittavat kokemukset asettavat rajoituksia lapsen kehitykselle, minäkäsitykselle ja vuorovaikutussuhteille.
- Jos lapsi ei koe olevansa turvassa, omien voimavarojen ja vahvuuksien hyödyntäminen rajoittuu.
- Lapsella on usein voimakas pelko siitä, ettei kukaan pysty häntä auttamaan ja siksi hän vastustaa kaikkea

© Välivaara 2023

Becker-Weidman 2008

9

Pikku-Sisukas
Kesäpuu ry

Pikku Sisukas 2. pv

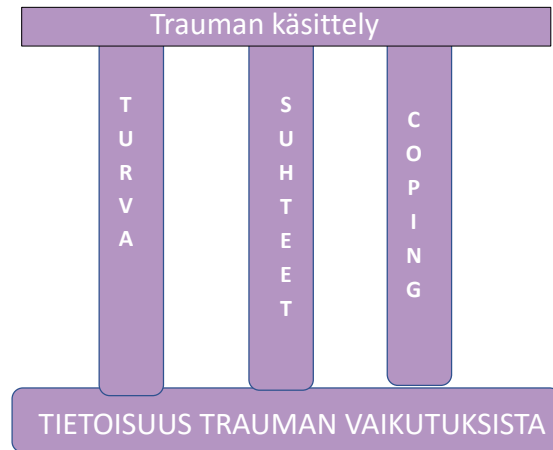
Traumatietoinen varhaiskasvatus

- Työntekijän omat turvattomat kiintymyskokemukset
- Omien sisäisten työskentelymallien haasteet ja mahdollisuudet
- Traumatietoiset käytännöt: turva, suhteet, coping
- Kiintymyskeskeinen auttaminen, PLACE-asenno
- Vakauttaminen, tietoisuus- ja säätelytaidot,
- Käytännön vinkkejä vireystilan säätelyyn

10

Trauma-auttamisen perusta on vakauttamisessa

© Pikku Sisukas 2023, Pesäpuu ry

Rädda Barnen 2019

11

Aikuisen kiintymyskeskeinen asenne luo turvaa ja rakentaa luottamusta

"Aikuisen on avattava lapselle tila olla avoin haavoittuvuksiinsa"

(Daniel Hughes 2011)

Playful - leikkisä
Loving - rakastava
Accepting - hyväksyvä
Curious - utelias, kiinnostunut
Emphatic - empaattinen

Hughes 2011)

© Pikku Sisukas 2023, Pesäpuu ry

12

Mikä pohdituttaa
tiedonsiirrossa ja
salassapidossa?

13

14

Pikku Sisukas 3.pv

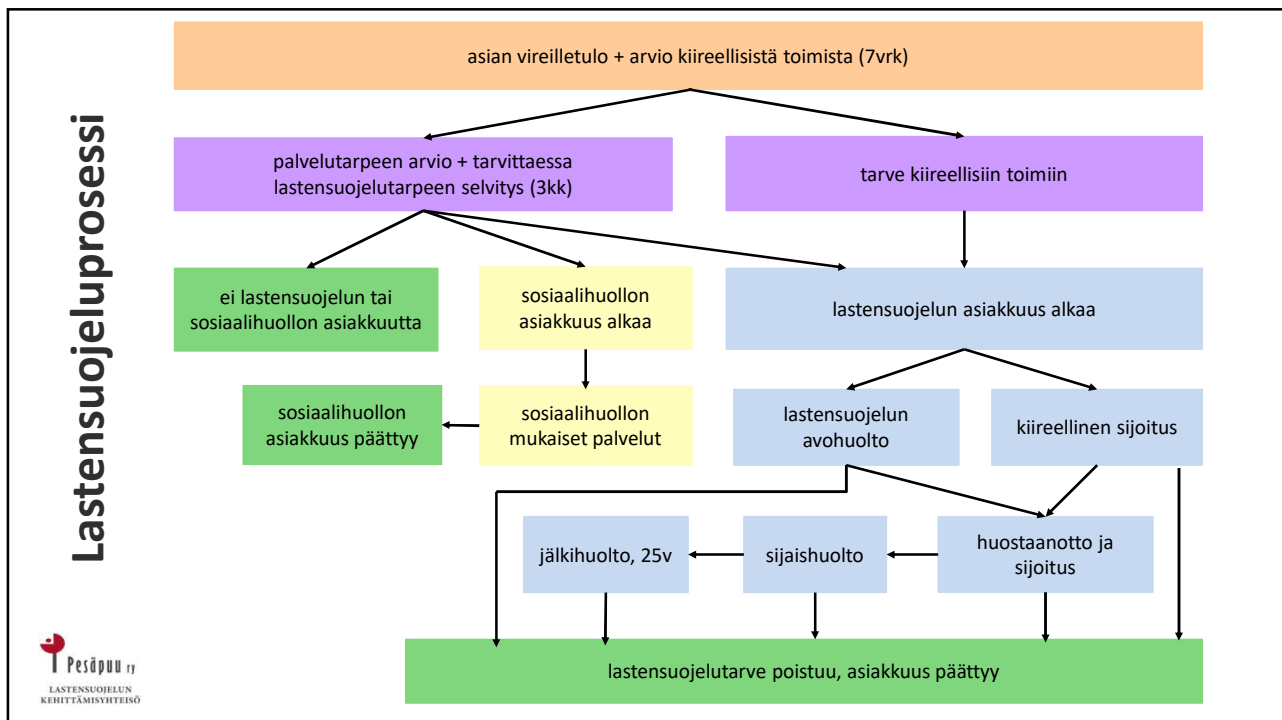

Lastensuojelu osana lapsen arkea

- lastensuojeluprosessin vaiheet
- lastensuojeluilmoitus ja rikosepäilyt
- lastensuojelun sosiaalityöntekijän tehtävät ja rooli yhteistyössä
- lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen tiedonsiirto, salassapitovelvollisuudet

15

16

17

Salassapitovelvollisuus ja oikeus saada tietoa

- Lapsen asiat monialaisessa yhteistyössä
- Asiakassuunnitelmat tukena
- Vastuu olla tietoinen toisen työn sisällöstä; minkälaista tietoa toinen työssään käyttää?
- Tarpeellisen tiedon saamiseksi
 - Avoin ja rehellinen keskustelu
 - Mitä tietoja tarvitsen ja miksi?
 - Perustelee tarpeet
 - Miten tieto auttaa varmistamaan lapsen edun?

Yhteinen vastuu koko lapsen lähiverkostolla 🙏🙏

18

Sivistykselliset oikeudet sijaishuollon aikana 52§

- Oikeus varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sijaishuollon aikana
- Lapsen asiakassuunnitelmaan on myös kirjattava, miten nämä järjestetään
- Yhteistyö lapsen sijoituksen valmistelun sekä sijoituksen aikana
- Kunnalla, johon lapsi sijoitetaan, on velvollisuus järjestää varhaiskasvatus ja riittävät tukitoimet. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän velvollisuus on huolehtia, että tämä toteutuu
- Aktiivisuus HVA:n ja sijoituskunnan/kaupungin välillä
- Lastensuojelulaki edellyttää myös terveydentilan tutkimista viimeistään sijaishuoltoon sijoitettaessa

PIKKU-SISUKAS – sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa	
Tiedonsiirtolomake – sijaishuollossa asuvan lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen	
<p>Pikkusisukas on toimintamalli varhaiskasvatukseen ja lastensuojelun väliseen yhteistyöhön, kun sijaishuollossa asuva lapsi aloittaa varhaiskasvatuksensa. Sijoitetun lapsen tuleva varhaiskasvatuspaikka välittää lomakkeen lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, joka kokoo lapsen tiedot tälle lomakkeelle, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen.</p> <p>Tiedonsiirto on yhteinen vastuu.</p>	
<p>Lapsen sukunimi ja etunimet:</p> <p>Lapsen kutsumanimi:</p> <p>Sukupuoli:</p> ☐ poika ☐ tyttö ☐ muu <p>Turvakielto*:</p> ☐ ei turvakieltoa ☐ turvakielto	<p>Lapsen syntymäaika:</p> <p>Lapsen asuinpaikkakunta:</p> <p>Lapsen kotikunta:</p> <p>Äidinkieli:</p> <p>Lapsen sijoitusmuoto:</p> ☐ avohuollon sijoitus ☐ huostaanotto ☐ kiireellinen sijoitus
Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijän yhteyshenkilö:	
<p>nimi:</p> <p>osoite:</p> <p>puhelinnumero:</p> <p>sähköposti:</p>	
Lapsen sijaishuoltopaikan yhteyshenkilö- ja yhteyshenkilöt:	
<p>nimi:</p> <p>osoite:</p> <p>puhelinnumero:</p> <p>sähköposti:</p>	
Syntymävanhempien/ohjaajahuoltajien yhteyshenkilöt (jälkimmäinen):	
<p>nimi:</p> <p>osoite:</p> <p>puhelinnumero:</p> <p>sähköposti:</p>	<p>nimi:</p> <p>osoite:</p> <p>puhelinnumero:</p> <p>sähköposti:</p>
☐ huoltajuus ☐ tiedonsaantioikeus ☐ rajoitettu tiedonsaantioikeus	☐ huoltajuus ☐ tiedonsaantioikeus ☐ rajoitettu tiedonsaantioikeus
<p>*Turvakielto on väkivaltasuojelun ja/tai muun turvallisuustarkoituksella, joka koskee henkilöä, eläintä, kalaa tai kasvia. Turvakielto ei ole automaattinen, kuten esimerkiksi osumavakuutuksen, vaan turvakielto myönnetään vain, kun haljalla on ollut perustellut syy pelätä omaan tai perheensä turvallisuuteen. Turvakielto voidaan myöntää myös esimerkiksi lapsen elämäntilanteen muuttuessa vakavasti vaarantuneeseen tilaan.</p>	
<p>Sijaishuollon päivystyspuhelinnumero, johon voi soittaa kiireellisissä asioissa:</p>	
<p>Muu tärkeä yhteyshenkilö:</p>	
<p>Edellinen varhaiskasvatuksen yhteyshenkilö:</p> ☐ lapsi ei ole ollut aiemmin varhaiskasvatuksessa	
<p>edellinen varhaiskasvatuspaikka:</p> <p>lähiaikainen:</p> <p>osoite:</p> <p>puhelin:</p> <p>sähköposti:</p>	
Lapsen edellinen varhaiskasvatussuunnitelman kopio toimitetaan uuteen varhaiskasvatuspaikkaan.	
Lapsen tuen taso/pöytä on ollut varhaiskasvatuksessa/esiopetuksessa:	
☐ yleinen tuki ☐ tehostettu tuki ☐ erityinen tuki	
<p>Erityiset järjestelyt:</p> ☐ pienempi ryhmä ☐ Esikäsursi ryhmässä ☐ tukipalvelut varhaiskasvatuksessa (varhaiskasvatustaki 2022, 56c §) ☐ varhaiseritysohjeiden konsultointi ja opetus ☐ tukitoimipalvelut ☐ avustamispalvelut ☐ apuvälineet	
Lisätietoja:	
<p>Milloin lomake on täytetty/päivitetty (pvm):</p>	
<p>Lomakkeen täyttäjän tiedot:</p> <p>nimi:</p> <p>rooli:</p> <p>yhteyshenkilö:</p>	
<p>Jakelu, kenelle tämä dokumentti on annettu (nimet)</p>	
<p>Salassapitosäädökset:</p> <p>Lomake sisältää eriytettyä henkilötietoa. Salassa pidettävä (lukuusasiaki 25§). Lomake säilytetään lukitussa kaapissa. Lomake hävitetään lapsen siirtyessä pois varhaiskasvatuksesta.</p>	

Miten rakentaa lasta kannatteleva verkosto?

21

Pääpuu ry

Pikku Sisukas 4.pv

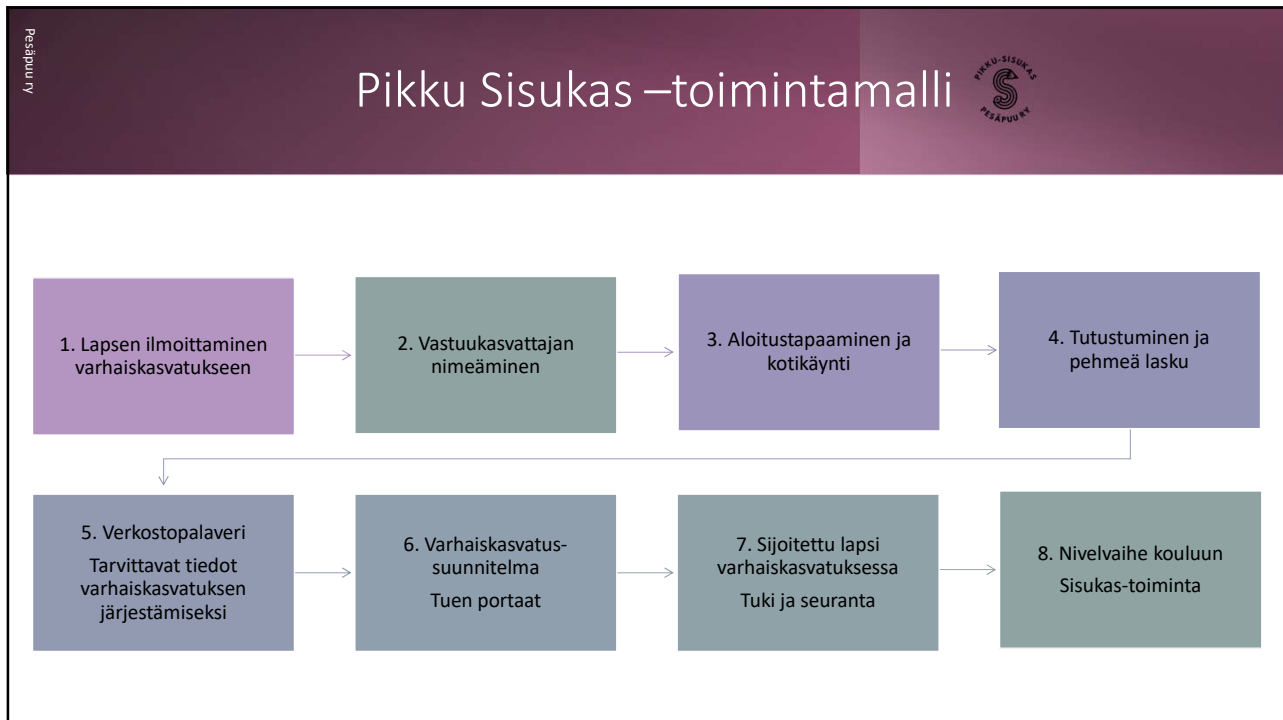

Kasvatuskumppanuus

- Pikku- Sisukas- malli
- Toimintaa ohjaavat pääperiaatteet
- Dialoginen työote
- Lapsen osallisuus
- Perhehoitajuus ja kasvatuskumppanuus

22

23

24

Pikku Sisukas 5.pv

Monialainen yhteistyö

- Monialainen yhteistyö
- Toimijoiden vastuut ja roolit
- Lapsen verkostopalaveri
- Tarvittavat tiedot varhaiskasvatuksen järjestämiseksi
- Varhaiskasvatuksen aloitus
- Koulutusprosessin yhteenveto
- Arviointi ja oman oppimisen analyysi

25

MUISTILISTA SIOJETETUN LAPSEN VERKOSTOPALAVERIIN

Tarvittavat tiedot sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi

Verkostopalaverin kokoaminen

- lapsen esitiedot tiedonsiirtolomakkeella toimitettu varhaiskasvatukseen
- koolekutsujana varhaiskasvatuksen työntekijä
- yhteydenotto lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään tarvittavien lähihaikusten kokoamiseksi

Lapsen osallisuus ja valmistautuminen verkostopalaveriin

- valmistellaan lapsi verkostotapaamiseen (kettä paikalla, mitä käsitellään, kesto jne.)
- osallistuminen on vapaaehtoista
- lapsi saa kertoa omat ajatukset omalle aikuiselle ennen verkostopalaveria
- lapsen viestit verkostotapaamisen tarvittaessa työntekijän kuljettamana

Verkostotapaamisen kulku

- valitaan tapaamiselle dialogin ohjaaja
- huomioidaan voimavaroikeisyys ja lapsen osallisuus
- lapsi voi olla läsnä myös vain osan aikaa tapaamista
- mukana olevien esittäytyminen
- annetaan lapsen ensin kertoa kokemukistaan
- lapsen harrastukset, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, unelmat ja toiveet
- miettiään yhdessä lasta suojaava tarina arjen tilanteisiin ennalta

Tarvittavien taustatietojen läpikäynti

- varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta oleelliset sijoitukseen/huostaanottoon johtaneet syyt yleisellä tasolla lapsen läsnäolo ja kehitystaso huomioiden
- monialaisen verkoston toimijoiden roolit, vastuut ja toimintatavat
 - syntymäperheen kanssa yhteistyössä huomioitavat asiat (tiedonsaantioikeudet, yhteydenpito lapsen kanssa ja mukanaolo lapsen elämässä)
 - sijaisvanhempien/sijaisuhoitopaikan rooli lapsen asioissa
 - lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävät ja yhteistyö
 - muut mahdolliset yhteistyötahot
- tiedonsiirto, tiedonsaantioikeudet ja salassapitoasiat: mitä tietoa kenelläkin on oikeus antaa/saada
- lapsen terveydentilan tutkiminen (LsL 51 §)

Varhaiskasvatuksen järjestäminen

- lapsen toiveet, vahvuudet ja tuen tarpeet
- lapsen kokemusmaailman liittyvät ja arjessa huomioitavat asiat
- mahdolliset oireellun laukaisevat tekijät ja rauhoittamisen keinot
- lapsen terveydentilaan liittyvät asiat (lääkitykset, sairaudet ym)
- lapsen käyttäytymisessä tai sen muutoksessa seurattavat asiat (ruokailu, nukkuminen, wc-käyttäytyminen)
- odotukset ja tavoitteet lapsen varhaiskasvatukseen
- sijais-/vanhempien toiveet kasvatuskumppanuudelle ja vanhemmuuden tuelle
- muuta huomioitavaa?

Varhaiskasvatukseen liittyvät sopimukset

- lapsen hoitoaika
- kuka tuo ja hakee lapsen hoidosta
- kenelle lapsen saa luovuttaa

Yhteystiedot

- lapsi
- sijaisuhoitopaikka
- huoltajat (lapsen syntymävanhemmat)
- lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä
- sijaisuhoiton päivystyspuhelinnumero, johon voi soittaa kiireellisissä asioissa
- edellinen päiväkotit tai perhepäivähoitopaikka

Verkostotapaamisen dokumentointi

- kukin toimija kirjaa tarvittavat tiedot omin asiakirjoihinsa dokumentointia koskevien säästösten mukaisesti
- varhaiskasvatussuunnitelmaan ja pedagogisiin asiakirjoihin kirjataan pedagogisen ja hoidollisen tuen muodot, rakenteellisen tuen muodot sekä tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut
- Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta

Varhaiskasvatustilaki 15 d-e § ja 23 §, 134 HE 148/2021 vp, s. 34–35

Pesäpuu ry

26

Yhteistyö lapsen asioissa varhaiskasvatuksessa

27

Pesäpuu ry

Pikku Sisukas – koulutuksen esittelyvideo

<https://www.youtube.com/watch?v=s2WxHCLwfEo>

PIKKU-SISUKAS PESÄPUU RY

28

Pikku Sisukas –koulutusprosessi kevät 2024

Koulutus toteutetaan verkossa sähköisellä Howspace- oppimialustalla ja se sisältää videoklippejä, luentoja ja osallistavia harjoituksia. Osallistumisesta saa todistuksen.

29

Sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa -opas

SISÄLLYS

1	LASTENSUOJELU OSANA LAPSEN ARKEA	6
	Kun huoli herää - palvelutarpeen arviointi	6
	Lastensuojeluprosessin vaiheet	8
	Milloin lapsi sijoitetaan pois syntymänsijastaan luota?	10
	Kireällisen lastensuojelun tarve varhaiskasvatuksessa	12
	Moniamainen yhteistyö	13
2	LASTA KANNATTELEVA VERKOSTO	15
	Lapsen elämä perhehoitossa	15
	Lastensuojelulaitos sijaishuoltopaikkana	15
	Syntymänsijastaan pois lähtöä	16
	Sosiaalisuhteita lapsen oikeuksien turvaajana	16
3	SIOJITETUN LAPSEN KOKEMUSMAAILMA	18
	Käytännössä tunneälytön perustana	19
	Käytännössä aktivoituminen uhaavissa tilanteissa	20
	Sijoitetun lapsen kehityksen paljolti	22
4	SIOJITETTU LAPSİ ALOITTAÄ VARHAISKASVATUKSESSA	26
	Aloituskeskittely ja kokiökönti	26
	Tarvittavat tiedot varhaiskasvatukseen järjestämiseksi	27
	Vastuukavattajan nimittäminen	29
	Tutustuminen ja pelkämä lauku	30
5	SIOJITETUN LAPSEN VARHAISKASVATUS	31
	Mentisaatio ja kintymyökeskeinen kasvatuk	31
	Traumatietoisuus varhaiskasvatuksessa	35
	Lapsen väkivaltaaminen - stressin väkivalta ja tunnetilöiden vahvistaminen	36
	Kehitystason kokiökönti	38
6	LAPSEN OIKEUS OSALLISUUTEEN	41
7	PIENI SANAKIRJA	44
8	KIRJALLISUUTTA JA LÄHTEITÄ	46

Tulosta opas maksutta!

bit.ly/pikkusisukasopas

30

Materiaalit löytyvät

- Lisätietoja ja ilmoittautuminen Pikku Sisukas-koulutukseen

bit.ly/pikkusisukaskoulutus24

- Kaikki materiaalit löytyvät www.pesapuu.fi/materiaalipankki

Pesäpuu ry

31

Kiitos osallistumisestasi!

- Hanna-Leena Niemelä, hanna-leena.niemela@pesapuu.fi
- Christine Väливаара, christine.valivaara@pesapuu.fi

Pesäpuu ry

32